

РОЗДІЛ 3. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

ПОШУК ШЛЯХІВ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ «ОЛІМПІЙСЬКИЙ, ПРОФЕСІЙНИЙ ТА АДАПТИВНИЙ СПОРТ»

SEARCH OF WAYS TO IMPROVE THE SYSTEM ASSESSMENT OF KNOWLEDGE OF FUTURE SPECIALISTS IN THE FIELD OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS FROM THE EDUCATIONAL COMPONENT «OLYMPIC, PROFESSIONAL AND ADAPTIVE SPORTS»

Стаття присвячена проблемі підготовки майбутніх фахівців в сфері фізичної культури і спорту до майбутньої професійної діяльності, набуття відповідними фахівцями професійних компетентностей. Основна увага зосереджується на описі нестандартних підходів до оцінювання знань здобувачів вищої освіти в межах освітнього компоненту «Олімпійський, професійний та адаптивний спорт», який входить до циклу професійної підготовки фахівців в сфері фізичної культури і спорту. Запропонований нами вид оцінювання знань при викладанні освітнього компоненту «Олімпійський, професійний та адаптивний спорт» застосовується в двох варіантах. Перший варіант спрощений. Другий варіант є більш складним і вимагає відповідної підготовки від викладача (уміння чітко роз'яснити правила), а також максимальної ввічливості у заняття здобувачів вищої освіти, оскільки треба не тільки обміркувати, які питання поставити супернику, але й добре зважити чи зможе він сам відповісти на поставлене питання й не втратити бали, які належать усій команді. Зазначається, що застосування в практиці професійної підготовки майбутніх фахівців в сфері фізичної культури і спорту, зокрема (в межах освітнього компоненту «Олімпійський, професійний та адаптивний спорт») авторського підходу до оцінювання знань позитивно позначається на отриманні у здобувачів вищої освіти по-перше, мінімально необхідного досвіду стосовно стратегічного мислення, по-друге, вироблення відповідальності за власні знання та дії (наявність старанності в контексті підготовки до занять), по-третє, відчуття команди та вироблення взаємодії її представників, по-четверте, включення у роботу усіх без виключення здобувачів вищої освіти в межах одного заняття, по-п'яте, подальше формування мотивації до покращення засвоєння інформації майбутніми фахівцями в сфері фізичної культури і спорту (в яких наявні психологічні травми пов'язані з оцінюванням знань), а також зменшення стресового фактору для таких здобувачів вищої освіти.

Ключові слова: майбутні фахівці в сфері фізичної культури і спорту, удосконалення,

система оцінювання знань, освітній компонент «Олімпійський, професійний та адаптивний спорт».

The article is devoted to the problem of training future trainers for future professional activities, acquisition of professional competencies by relevant specialists. The main focus is on the description of non-standard approaches to the assessment of the knowledge of higher education students within the educational component «Olympic, professional and adaptive sports», which is included in the cycle of professional training of specialists in the field of physical culture and sports. It is noted that the type of assessment proposed by us in teaching the educational component «Olympic, professional and adaptive sports» was used in two versions. The first option is simplified. The second option is more difficult and requires good preparation of the teacher (the ability to clearly explain the rules), maximum inclusion in the classes of students of higher education, since it is necessary not only to consider what questions to ask the opponent, but it is also good to consider whether he can answer the question himself and not lose the points that belong to the whole team. It is noted that the application in practice of professional training of future specialists in the field of physical culture and sports, in particular (within the educational component «Olympic, professional and adaptive sports») the author's approach to the assessment of knowledge also has a positive effect on the achievement of higher education seekers, firstly, the minimum required experience in strategic thinking, secondly, development of future trainers' responsibility for their own knowledge and actions (the presence of diligence in the context of preparation for classes), thirdly, the feeling of the team and the development of the interaction of its representatives, fifth, further formation of motivation to improve the assimilation of information by future specialists in the field of physical culture and sports (in which there are psychological injuries associated with the assessment of knowledge), and also reducing the stress factor for such students of higher education.

Key words: future specialists in the field of physical culture and sports, improvement, knowledge assessment system, educational component «Olympic, professional and adaptive sports».

УДК 371.13:75
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/61.1.15>

Бабич В.І.,
докт. пед. наук,
професор кафедри олімпійського та професійного спорту
Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

Янович І.В.,
Заслужений майстер спорту України,
викладач кафедри олімпійського та професійного спорту
Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

Малькова Я.П.,
аспірантка кафедри олімпійського та професійного спорту
Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

Вступ. Підготовка майбутніх фахівців професійної діяльності залишається актуальною в сфері фізичної культури і спорту до майбутньої проблемою. Пошук нових технологій навчання

та нестандартних підходів до оцінювання знань, на наш погляд, є одним з оптимальних шляхів набуття професійних компетентностей фахівці в сфері фізичної культури і спорту, зокрема в межах освітнього компоненту «Олімпійський, професійний та адаптивний спорт». Про актуальність пошуку нових підходів до оцінювання майбутніх фахівців в сфері фізичної культури і спорту зазначає В. Стоянов [6]. На думку науковця, останнім часом в педагогічній практиці чітко простежується напрям розробки й апробації методів і засобів, основою яких є сучасні інноваційні технології – упровадження нового в педагогічний процес [6].

Зауважимо, що метою вивчення навчальної дисципліни «Олімпійський і професійний та адаптивний спорт» є вивчення історії і розвитку олімпійського руху, його ідеалів і принципів, місця в системі явищ, сучасного громадського життя, організаційно-правових і економічних основ олімпійського та адаптивного спорту, розуміння його гуманістичної та соціальної значущості, надання майбутнім спеціалістам необхідних знань, умінь і навичок в сфері олімпійського, професійного спорту та адаптивного для їх застосування в подальшій професійній діяльності.

Аналіз останніх публікацій. Аналіз наукової літератури тури засвідчує, що проблемі пошуку шляхів удосконалення системи оцінювання знань майбутніх фахівців в сфері фізичної культури і спорту, майже не висвітлюється в науковій літературі. Між тим, не аби яку цінність в межах даної публікації відіграють наукові праці Р. Ахметова, С. Бубки, Н. Волкової, Л. Оніщук, В. Платонова, Н. Степанченко, В. Стоянова, Т. Туркот, В. Шаверського та інших.

Мета дослідження полягає у розкритті алгоритму та особливостей застосування запропонованого нами підходу до оцінювання знань «інтелектуальна дуель» в межах освітнього компоненту «Олімпійський, професійний та адаптивний спорт».

Виклад основного матеріалу дослідження. Запропонований нами та впроваджений в практику (в межах освітнього компоненту «Олімпійський, професійний та адаптивний спорт») авторський підхід до оцінювання знань «інтелектуальна дуель» виокремлений нами як самостійний, хоча його певним чином можна вважати модернізацію «Синон-методу», суть якого полягає у виявленні емоційної стійкості студента, котрий розміщується перед іншими студентами й має відповідати на провокаційні питання, «ударяючи» по його найболючіших місцях, зберігаючи при цьому емоційну рівновагу, що, певним чином, може свідчити про готовність студента до взаємодії з людьми в ролі керівника трудового колективу або його члена [2; 7].

Відмінність виду оцінювання «інтелектуальна дуель» від синон-методу полягає в тому, що він,

по-перше, не передбачає емоційного випробування окремого студента в тому вигляді як це відбувається за вимогами синон-методу, по-друге, у даному випадку для студентів створюються рівні умови, у яких вони опиняються, по-третє, основна увага оцінювання зосереджується на закріпленні отриманих раніше знань завдяки максимальній активізації здобувачів вищої освіти у незвичайних умовах, по-четверте, запропонований підхід до оцінювання також передбачає командні дії (тобто відчуття плеча), а не навпаки, що пропонується синон-методом (де всі здобувачі наступають на одного).

Даний вид оцінювання при викладанні освітнього компоненту «Олімпійський, професійний та адаптивний спорт» ми застосовували в двох варіантах (I варіант – спрощений, II варіант – ускладнений), починаючи зі спрощеного варіанту.

Умови застосування даного виду оцінювання (відповідно I варіанту) полягають у наступному. Після розподілу здобувачів вищої освіти на дві команди від кожної команди студенти делегують по одному представнику команди, який візьме участь в інтелектуальній дуелі зі своїм «ві за ві». Зазначений підхід до оцінювання корисно застосовувати в межах будь-якого освітнього компоненту (навчальної дисципліни), бажано після вивчення курсу, коли здобувачі вищої освіти отримали значний обсяг інформації із зазначеного освітнього компоненту. Важливо зауважити, що участь у занятті приймають по черзі усі здобувачі вищої освіти. Студенти, які вийшли на «інтелектуальна дуель», сідають один перед одним на стільці (або, якщо є можливість, стають за кафедри (трибуни). Кожен з дуелянтів по черзі задає один одному питання відповідно матеріалу, який пропонувався здобувачам вищої освіти протягом вивчення усього курсу (як на лекційних, семінарських заняттях, так і відповідно матеріалу, який мав бути засвоєний студентами самостійно). Кожна відповідь на питання оцінюється по десятибальній шкалі спеціально обраними експертами (тобто кращими студентами та викладачем, склад яких у загальній кількості має бути не менш трьох чоловік, при цьому викладач лише слідує, щоб при виставленні балів не було зверхності до кожного окремого студента, який надає відповідь). Завдання кожного студента полягає в тому, щоб задати питання, на яке його «ві за ві» не зміг би відповісти, або дати неправильну (чи неповну) відповідь і набрати якомога менше балів. Таким чином, кожен із дуелянтів задає одне одному по черзі від трьох і більше питань (в залежності від того, скільки часу виділяється викладачем). Для того, щоб інші представники обох команд глибше занурювались у заняття, кожному із дуелянтів надається право на одну підказку від представників своєї команди. Але таку підказку має надати тільки той студент,

на якого випав вибір за випадковим жеребкуванням. Наприклад, усі представники команди обирають собі порядковий номер від одного і до, у залежності від того, скільки студентів у команді. Таким чином, дуелянт, який потребує допомоги у спеціальному кошику (сумці і т.д.) із заплученими очима обирає аркуш, на якому зображений номер. Відповідно, дуелянту може надати підказку тільки студент (представник його команди), який за заздалегідь обраним номером відповідає витягнутому дуелянтом номеру з кошику. Такий підхід вимагає обов'язковості (готовності) від усіх без виключення студентів, оскільки не володіючи матеріалом, студент може підвести всю команду. Саме у зв'язку з вищезазначеним, про проведення оцінювання знань у такому вигляді викладач оголошує студентам заздалегідь, що, у свою чергу, збуджує відчуття відповідальності навіть у тих студентів, які не відрізнялись високим прагненням до навчання.

Важливо зауважити, що студент, котрий надає допомогу, також оцінюється експертами, тільки максимальна кількість балів у даному випадку становить не більше семи балів. Як варіант, за дозволом викладача, у разі, якщо студент не може надати допомогу дуелянту зі своєї команди, йому дозволяється користуватись конспектами або навчально-методичним забезпеченням (книга, навчальний посібник, словник тощо). Але, по-перше, це повинно відбуватись за край незначний проміжок часу (наприклад 30–45 секунд), по-друге, така підказка оцінюється від максимальної – 4 бали.

Це необхідно для того, щоб повністю занурювались у сам процес не тільки відмінники, але й усі без виключення студенти на основі розуміння, що саме від них багато в чому може залежати перемога своєї команди, яка обов'язково має бути нагороджена оцінками.

Оцінювання діяльності майбутніх фахівців відіграє вкрай важливе значення. У зв'язку з цим, враховуючи модульну систему, згідно якої загальна кількість балів (100 б.) набувається студентом шляхом поточної перевірки теоретичних знань та практичних умінь, модульних робіт та самостійної (в окремих випадках науково-дослідної роботи) роботи в нашому випадку ми пропонували студентам бонус від 15% (що відповідно до загальної суми балів передбачалась для оцінювання знань студентів) за II місце. Й до 25% за I місце в дуелі. Такий стимул відіграє вкрай важливу роль, оскільки підвищує інтерес, спрямування до перемоги.

II варіант запропонованої нами методу оцінювання є дещо складнішим й вимагає від студентів стратегічного мислення (яким ми застосовували в межах третього етапу експерименту). За умовами його проведення кожній з команд надається

«банк» у розмірі – 200 балів. Перед тим, як озвучити саме питання (умовно означимо учасників дуелі: «дуелянт – I» та «дуелянт – II») «дуелянт I» починає торг з його «ві за ві». Суть торгу полягає у наступному: наприклад, «дуелянт I» починає зі слів «ставлю 10 балів, що мій «ві за ві» не дасть повної відповіді (або взагалі не зможе відповісти) на поставлене мною питання». При цьому важливо зазначити, що вартість ставки може визначатись індивідуально в залежності від того наскільки складне пропонується питання. У той час, «дуелянт II», ще до того, як йому (дуелянт I) озвучить питання, має прийняти або не прийняти ставку. У разі прийняття «дуелянтом II» ставки й надання відповіді на питання ставка подвоюється (тобто становить 20 балів, які переходить до команди «дуелянта II»). Якщо «дуелянт II» не приймає запропоновану ставку, його команда автоматично втрачає половину від зробленої ставки, не почувши питання (тобто якщо первинна ставка була 10 балів, то відповідно команда «дуелянта», що відмовився відповідати, втрачає 5 балів). У разі, якщо ставка приймається, а відповіді на поставлене питання немає або вона є неповною в залежності від того на, що була зроблена ставка «дуелянта I», його команда отримує 10 балів, а також право на наступне питання, оскільки відповідно другого варіанту запропонованого нами методу право на питання до «дуелянта» протилежної команди отримується в разі надання відповіді на поставлене питання його «ві за ві».

Оскільки відповідно зазначених правил (проведення оцінювання студентів за авторським методом) стратегічно вигідно першому задавати питання, на початку торгів починає задавати питання представник тієї команди, яка, наприклад, перша відповідь на будь-яке поставлене питання викладачем відповідно отриманого раніше матеріалу з вивченого освітнього компоненту.

Як і у попередньому випадку, поки учасники вступають у інтелектуальний двобій, інші представники команд також мають можливість на активні дії. Так у разі, якщо один з «дуелянтів» не відповідає на поставлене йому питання, будь-хто з представників його команди може подвоїти ставку (при згоді «дуелянта», який пропонував питання) і дати відповідь на нього. У разі, якщо представник команди відповідає правильно, подвоєна ставка може переходити в особистий рахунок представника команди (резерв команди), який він зможе використати в потрібний час. Якщо представник команди відповідає неправильно, «дуелянт», який пропонував питання, повинен ще вдвічі підвищити ставку (що буде становити вже 40 балів) і відповісти сам на поставлене ним питання. Це є обов'язковим! Якщо відповідь є неточною або невірною взагалі, усі бали переходять до протилежної команди.

Це, у свою чергу, по-перше, може слугувати стримуючим фактором дуелянта, який прагне задати першим найскладніше питання, і сам не може правильно й повно відповісти на нього, оскільки в такому разі вся його команда може втратити у чотири рази більше, аніж була першо-чергова ставка.

Як бачимо, другий варіант запропонованого нами методу оцінювання є дещо складнішим й вимагає, по-перше, гарної підготовленості самого викладача (уміння чітко роз'яснити правила); по-друге, максимальної включеності у заняття студентів, оскільки треба не тільки обміркувати, які питання поставити супернику, але й добре зважити чи зможе він сам відповісти на поставлене питання й не втратити бали, які належать усій команді.

Висновки. Застосування в практиці професійної підготовки майбутніх фахівці в сфері фізичної культури і спорту, зокрема (в межах освітнього компоненту «Олімпійський, професійний та адаптивний спорт») авторського підходу до оцінювання знань «інтелектуальна дуель» позитивно позначається на отриманні у здобувачів вищої освіти по-перше, мінімально необхідного досвіду стосовно стратегічного мислення, по-друге, вироблення у фахівці в сфері фізичної культури і спорту відповідальності за власні знання та дії (наявність старанності в контексті підготовки до занять), по-третє, відчуття команди та вироблення взаємодії її

представників, по-четверте, включення у роботу усіх без виключення здобувачів вищої освіти, по-п'яте, подальше формування мотивації до більш кращого навчання здобувачів з наявністю психологічних травм пов'язаних з оцінюванням знань, а також зменшення стресового фактору для таких здобувачів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Ахметов Р. Ф., Шаверський В. К. Проблеми й перспективи формування професійної майстерності фахівців фізичної культури засобами інноваційних технологій. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/1519/1/07arfizit.pdf>
2. Волкова Н. П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі : навч.-методич. посіб. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с.
3. Оніщук Л. М. Олімпійський спорт : навч. посіб. для студентів денної форми навчання спеціальності 017 «Фізична культура і спорт». Полтава : Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2021. 135 с.
4. Платонов В. М. Сучасна система спортивного тренування. Київ : Перша друкарня, 2020. 704 с.
5. Платонов В., Бубка С., Павленко Ю. Олімпійський спорт в сучасній Німеччині. *Наука в олімпійському спорті*. 2020. № 2. С. 85–89.
6. Стоянов В. А. Інформаційні технології як інструментальна основа підготовки вчителів фізичної культури в умовах інформатизації суспільства. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2019. URL: <https://scholar.google.com.ua/>
7. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Київ : Кондор, 2019. 608 с.